

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

י

עין משפט
נר מצוה

(א) ומספ' פלאה פ"ד' נחמיה
סח, (ג) ומס' פלאה פ"ד',
(ג) ונלקט ועני' למה' וה"י
אמר ר"ח ב"א אר"י

תורה אור השלם

- 1 כבוד חכמים יתחלו וקטילים מרים קלון; משלי ג לה
- 2 כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני יי אלהיכם ויקרא כה נה
- 3 בנים אתם ליי אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למה; דברים יג א
- 4 הלוא פרס קרעב להמך ועניים מרודים תביא בית פי תראה ערם ובכינו ונבושך לא תתעלם; ישעיהו נח ז
- 5 השמר לך פן יתה דבר עם לבקר בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה וקעה עיקר באיזה האביון ולא תתן לו וקרבה עליך אל יי והיה בק דברים טו ז
- 6 יצאו אנשים בני בליעל מקרפך ודידו את ישבי עירם לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעתם; דברים יג ד
- 7 כי כה אמר יי אל בליעל בית מרוח ואל תלך לספוד ואל תבך כי אספתי את שלומי מאת היום הזה נאם יי את החדר ואת קרחתים; ירמיהו ז ה
- 8 כה אמר יי שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות; ישעיהו נו א
- 9 לא יועילו אצרות רשע וצדקה תציל ממות; משלי י ב
- 10 אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמנוקת; תהלים ז טו
- 11 מלוה יי חונן דל וגמלו יושעם לה; משלי טז ה
- 12 עשיר ברשים ימשול ובעד לזה לאיש מלוה; משלי כב ז
- 13 לא יועיל חזן ביום עברה וצדקה תציל ממות; משלי יא ד
- 14 יום עברה היום הורא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשך וצלקלה יום עין וקרפלי; צנעני א טו

ימלא חיים. וכתיב גבי חכמה כי מולאי מלא חיים: **צעלי אגדה**. מתוך שהן דרשנין ומושקין את הלז הכל מכבדין אותם: **לצעל דהין**. רשע או עובד כוכבים: **להלל אנו צפן כו'**. שהצדקה מללת מגיהנס כלאמרי' לקמן בשמעתין: **שמונוסוי של אדם**. שזר שיתפרנס ממנו: **חסרונוסוי**. הפסק שעתיד להפסקי: **זכה**. למול טוב ימן אותו חסרון לעניים: **חוז [הון] בחלמא**. צמוצאי (י) י"ח: **דצעו מחסר שבע מאה דינרין**. צאוה שנה: **שקיל זדקה מינייהו**. כל השנה היה כוסן בצדקס וגוזה מהן זדקה: **פס גזייהו**. ערב ראש השנה שיבסר דינרי שלא נתנו לצדקה משבע מאה דינרי: **לא סחלו**. למיפקל יומת: **אמאי לא אמרת לן**. מתחלה שך חלמת ויינינו נותנין כולן: **הספא כן**. אם נפלת: **איחייב מאן דסני לן**. כלדס שמולה קללתו חמיכרו: **מחלי שבע ועובדי עבודה כוכבים**. בסקילה ואמר מר (פסוקות דף ל: ד) מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסמו דדמי לסקילה דמתן (פסהדרין דף מה). בית הסקילה היה גבוה שתי קומות וכו': **פרקליטין**. מלילי יוסף (של מלאכי השרת): **כי אספתי אש שלומי מחסר העס הוה**. ומנה השלוס את החסד ואת הרחמים שהיו רגילין לעשות: **מפעפעו**. מרככו: **הגוף סוולו**. [כל הגוף] מלא רוח: **ואני צלדק**. במחלה ואס"כ אחזה סניך במחלה: **אשבעה בהקיץ תמונתך**. צכטר הקילה אשבע דלס נעשה מלוה להקצי'ה וכתיב ועבד לזה לאיש מלוה (משלי כט): **ואינו היא זדקה המללס מדינה של גיהנס**. כלומר אחזה מן הממקראות הללו מדצב מדין של גיהנס אותו שכתוב לא יועיל הון ציוס ענניה: **נותנה**

ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד וכתוב התם יכבוד חכמים יתחלו תניא היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל מורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם א"ל [אדרבה] זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שבעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא בוועס עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר ^בכי לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שבעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב ^בבנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר ^גהלא פרום לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידיא וקאמר הלא פרום לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום כשם שמונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה זכה הלא פרום לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית ^ככי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי הוא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה ^מפוש גבייהו שיבסר דינרי כי מומא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקמינהו אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי לכו א"ל ואמאי לא אמרת לן [דניתבינהו] אמר להו אמינא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמיט כרעיה בעי למיפל ^מאמר השתא כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבתות ובעובדי עבודת כוכבים א"ל חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמוא עני בא לידך ולא פרנסתו ^מדתניא רבי יהושע בן קרחה אומר ^ככל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא ^ההשמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתוב התם ^ויצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים תניא א"ר אלעזר בר' יוסי כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים שנאמר ^זכה אמר ה' אל תבא בית מרוח ואל תלך לספוד ואל תגוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה [וגו' את] החסד ואת הרחמים חסד זו גמילות חסדים רחמים זו צדקה תניא ר"י אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר ^חכה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה ברזל קשה ^טאור מפעפעו אור קשה מים מכבין אותו מים קשים עבים סובלים אותן עבים קשים רוח מפורתן רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפיגו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה ^ימכולם [וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב ^יוצדקה תציל ממות דרש רבי דוסתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דורון גדול למלך ספק מקבלין אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם נותן פרוטה לעני וזכה ומקבל פני שכינה שנאמר ^יאני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך רבי אלעזר ^כיהיב פרוטה לעני והדר מצלי אמר ^מדכתיב אני בצדק אחזה פניך מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמגדדין שינה מעיניהם בעולם הזה והקב"ה משיבען מזוי השכינה לעולם הבא א"ר יוחנן מאי דכתיב ^כמלוה ה' חונן דל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול ^כעבד לזה לאיש מלוה א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן ^ג(רמי) כתיב ^כלא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתוב ^דלא יועילו אצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממיתה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם ואי זו היא שמצילתו מדינה של גיהנם ההוא דכתיב ביה עברה דכתיב ^היום עברה היום ההוא ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה נותנה

צ א מיימוני פ"י מהל' ממות עניים הל' ג סמנ' עשין קצט ט"ע י"ד סי' רמז סעיף א:
צא ב מ"י שס הל' עו [וט"ע א"ת סי' כ"ג ס"י וט"ע י"ד סי' רמז סעי' י':

רבינו גרשום

צדקה זו עושר שיהיה לו נכסים ועושר שיעשה מהם צדקה: כבוד. זו אגדה בשביל שירדע לדרוש באגדות מכבדין אותו: יש לו לבעל הדין. יצר הרע להשיבך ולהטעותך ולומר לך: ועכשיו אי אתם עושין רצונו של מקום. לפי שאתם בגלות ואי אתם יכולים לקיים כל התורה: עניים מרודים. שגורים מבני אדם ששלום: איכי השתא נפלי. הייתי נידון בסקילה כדאמר בית הסקילה היה גבוה ב' קומות (סנהדרין מה). וכעובדי עבודת כוכבים דכתיב (דברים יז) וסקלתם באבני' ומתו: ופרקליטין. כי מלמי סנזוריא: כי אספתי את שלומי בשביל שאינם עושים לא חסד ולא רחמים. הא עושין יהיה להם שלום גדול: מפעפעו. עושרו רך: אני בחילה והרי אחזה פניך

גליון הש"ס

נמרא כי הא דבני אחתיה. ובענין זה חתם צמרת רבס ויקבל פרישה לז בניי אחתיה דרשב"י:

הגהות הב"ח

(א) נמרא פש נבייהו כ"ל ואת וי נתמק: (ב) שם בני למיפל חלש דעתיה חמר המהל: (ג) שם כחול קשה אש מפעפעו אש קשה מים: (ד) שם ומיתה קשה (מובטל) מ"מ וי"צ ס"א משינה: (ה) שם והלך מללי חמר כתיב כ"ל ואת ד' נתמק: (ו) רש"י ד"ה חוז לכו בחלמא צמוצאי ראש השנה הס"ד: